LA FLORESTA

Nom del castell: La Floresta
Data de construcció: segle XII
Municipi: La Floresta
Comarca: Les Garrigues
Altitud: 315 m
Coordenades: E 0.919112 N 41.511504 (ETRS89 Geodèsiques)
Com arribar-hi: castell situat dins del nucli urbà de la Floresta.

La llarga etapa de més de quatre segles de duració durant la qual les terres meridionals del que avui és Catalunya acolliren una societat i unes formacions estatals musulmanes constitueixen la veritable prehistòria de La Floresta i el seu avantpassat més immediat, el lloc de Castellots.

Des d'un punt de vista de població, aquesta àrea era caracteritzada en els fonts àrabs com un territori fronterer, especialment exposat als atacs de l'enemic feudal, i necessitat de protecció per part del poder públic andalusí, el qual, per tal d'assegurar una mínima infrastructura defensiva, hauria acordat mesures fiscals adients per tal promoure la construcció de petites torres.

Aquesta multiplicació d'elements defensius, de mides modestes, adequats però a les necessitats dels petits nuclis agrícoles esparsos per aquest territori, ha deixat nombroses traces toponímiques a l'àrea que ens ocupa, on hi trobem per exemple Les Borges Blanques o les Borgetes de Çalena, aquest darrer un petit nucli que apareix sempre associat a Arbeca i Castellots com a integrant de la baronia dels Cardona.

Gràcies a les campanyes dels comtes Ermengol VI d'Urgell i Ramon Berenguer IV de Barcelona, es va trencar el sistema de protecció islàmic amb la conquesta de Lleida (1149). Seguint els pactes duts a terme l'any 1118 entre els dos cabdills cristians, el repartiment de les terres guanyades als sarraïns era a terceres parts, una reservada al comte d'Urgell branca feudal i dues parts pel comte de Barcelona.

Com a resultat d'aquest pacte, una part de Castellots junt la vila d'Arbeca passà a la casa d'Urgell, mentre que les Borges Blanques amb l'altra part del terme passaven a la de Barcelona.

Durant la segona meitat del segle XII coexistien en el sector meridional de l'actual comarca de les Garrigues, tres grans blocs senyorials netament diferenciats: per una banda, les importants possessions de la família

dels Cervera organitzades al voltant de l'antiga fortalesa andalusina de Castelldans, per una altra el senyoriu que Berenguer de Torroja, conseller del comte Ramon Berenguer IV, obtingué sobre Arbeca l'any 1156, i, en darrera instància, el bloc de les Borges Blanques, que romangué en mans de la corona fins l'any 1206, moment en el qual Pere I el concedí al cavaller Esteve de Marimon per tal que procedís a repoblar-lo, tasca que més tard durà a terme la nissaga dels Sanaüja. Segons el llibre verd de la Seu de Lleida els beneficiaris de la seva carta de població, censaven a l'església Lleidatana, ja que es conserven els noms de 13 caps de família des del 1170.

L'any 1217 s'establien capítols matrimonials entre Agnès de Torroja, senyora de la baronia d'Arbeca i Ramon Folc de Cardona, començant així la presència d'aquest important llinatge al senyoriu arbequí.

Beatriu de Cardona es va casar amb Ramon Cornell i de Luna, senyor de la baronia d'Alfajarín i el 4 d'agost de 1375, traspassen al noble Jaume Roger de Pallars territoris de la seva propietat entre els que s'hi troben la baronia d'Arbeca.

Aquest, membre d'una branca col·lateral a dels comtes de Pallars, fou senyor de les baronies de Mataplana i Toses entre 1353 i 1375, data en que les vengué per adquirir les propietats que aquell mateix any treia a la venda en Lluís Cornell i que li serviran per reprendre el projecte endegat pels pares d'aquest darrer per tal de bastir una gran senyoria a Les Garrigues. Renunciarà l'any 1388, quan, al seu torn, vengui Arbeca, Borges de Çalena i la part de Castellots a Hug d'Anglesola, comte de Cardona, que d'aquesta forma les recuperava per a la seva nissaga.

D'entre els grans llinatges catalans, el dels Cardona fou, possiblement, el que amb major fervor s'adherí a la nova dinastia dels Trastàmara, entronitzada a la Corona d'aragó de resultes del Compromís de Casp.

Joan Folc I (1400-1442) inicià una línia política d'incondicional ajuda a la monarquia que els seus successors haurien de seguir.

L'època de la guerra civil catalana (1462-1472) va suposar pels Cardona el moment de demostrar fermament la seva fidelitat a la casa regnant, una lleialtat encarnada a bastament en la persona de Joan Ramon Folc III qui ostentaria el títol entre els anys 1471 i 1486. A la seva mort, el successor Joan Ramon Folc IV (1486-1513) ja s'havia casat amb Aldonça Enríquez, germanastra de la reina Joana, i havia esdevingut el primer Cardona a rebre de mans del rei la distinció ducal (1491).

Era el primer noble en assolir títols fins llavors reservats, a Catalunya, a membres de la família real, alhora que la seva preeminència al costat del sobirà serviria als seus familiars per assolir les mes altes jerarquies eclesiàstiques, civils o militars, alhora que puixants branques comtals i marquesals de la família s'arrelarien fermament als estats aragonesos d'Italia.

Fou precisament a Itàlia on es bastí, en bona part, la fortuna política i econòmica dels Cardona, família que ocupa el virregnat de Sicília, i que també hi dona bisbes, cardenals i ambaixadors a Roma.

Pel que fa a la presència d'aquesta família al Principat, al segle XVI els Cardona eren de lluny els principals terratinents i senyors territorials. Entre aquestes propietats hi havia la luxosa fortalesa d'Arbeca i el palau situat a l'indret ara anomenat La Floresta, fins llavors dit Castellots part comtal i on hi trobem una important massa forestal i una reserva per a la caça i una mena de jardí per al lleure dels senyors i els seus convidats. L'any 1569 es procedí a arranjar els interiors mitjançant la instal·lació d'un dels elements més singulars i valuosos del castell: els sostres d'embigat i entrebigat cobert amb planxes de guix.

En el segle XII s'imposa un canvi d'orientació en produir-se el relleu al capdavant de la baronia, així el dia 7 de desembre de 1652 l'hereva dels Cardona, Caterina d'Aragó i Sandoval Folc de Cardona i Juan Francisco de la Cerda, vuité duc de la casa Medinaceli, atorguen capitulacions matrimonials a la ciutat de Lucena (Còrdova) i el dia 5 de gener de 1653 contrauen matrimoni.

A començaments del segle XVIII, assistim a dos esdeveniments importants per a la història local. Per una banda s'extingeix el nucli de població de Castellots, destruït l'any 1707 arran de la Guerra de Successió, i per una altra es produeix el desmembrament de la baronia d'Arbeca i l'aparició d'una nova família com a senyors de La Floresta. La propietat del castell passarà de mans del Sr. Antoni Potau a qui el rei Felip V otorgarà el títol de marquès de La Floresta als Sobies, pel fet de morir aquell sense descendència. Durant la dècada de 1760 la família, que desestimarà la possibilitat de residir ni que fos temporalment al castell, dividirà aquest immoble en quatre cases que vendrà o concedirà a canvi d'un cens anual.

Des de l'any 1997 l'Ajuntament va adquirir pel municipi una part important del conjunt i junt amb l'Associació d'Amics del Castell de la Floresta es realitzen periòdicament actuacions de restauració per rehabilitar-lo per a tota la població.

Extret del web:
http://www.castellfloresta.cat/web/ct/historia.php

Jordi Gironès Vilardebò
Febrer de 2012